

Vergaderjaar 2023–2024

36 151

Regels ten behoeve van de hersteloperatie toeslagen (Wet hersteloperatie toeslagen)

Y

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN – TOESLAGEN EN DOUANE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 september 2023

Hierbij ontvangt u de Voortgangsrapportage hersteloperatie toeslagen over de periode mei tot en met augustus 2023 die de Kamer informeert over het herstel voor ouders en hun kinderen die zijn geraakt door de problemen met de kinderopvangtoeslag. De gedupeerde ouders en hun kinderen is groot onrecht aangedaan en dit leed kan helaas nooit volledig worden gecompenseerd. Ouders en kinderen moeten een nieuwe start kunnen maken. Tegelijk duurt voor een aantal ouders de hersteloperatie te lang. Het kabinet is zich terdege bewust van de urgentie om de hersteloperatie beter en sneller te laten verlopen. Er zijn verschillende maatregelen voor versnellen en verbeteren doorgevoerd, gericht op snellere afronding van de integrale beoordelingen en bezwaren en het eerder en beter verstrekken van dossiers.¹ Vanuit de insteek om te komen tot nieuwe out-of-the-box-oplossingen voor de hersteloperatie² heeft het kabinet een alternatieve schaderoute aangekondigd om ouders meer eigen regie en sneller duidelijkheid te geven.³ Ook bij de Commissie Werkelijke Schade (CWS) zijn onlangs aanpassingen in gang gezet, om daar ook te kunnen versnellen en verbeteren.⁴

Versnelde afhandeling aanvullende schade

Een deel van de ouders heeft een hogere schade dan wordt vergoed op basis van de integrale beoordeling. De afwikkeling van deze aanvullende schade verloopt voor ouders tot nu toe langzaam en moeizaam. Met de aangekondigde vereenvoudigde schaderoute wordt aanvullende schade sneller en grofmaziger gecompenseerd dan bij de maatwerkroute bij de CWS en krijgt de ouder meer regie. Vergoeding van aanvullende

¹ Kamerstukken II, 2022–23, 31 066, nr. 1165; Kamerstukken II, 2022–23, 31 066, nr. 1235.

² Kamerstukken II, 2022–23, 36 338, nr. 1.

³ Kamerstukken II, 2022–23, 31 066, nr. 1235; Kamerstukken II, 2022/23, 31 066, nr. 1254.

⁴ Kamerstukken II, 2023–24, 31 066, nr. 1282.

werkelijke schade vindt in de vereenvoudigde schaderoute plaats via een gevalideerd schadekader met forfaitaire bedragen per schadepost. De afgelopen paar maanden is hard gewerkt aan de aangekondigde alternatieve schaderoute, samen met de Stichting Gelijk(Waardig) Herstel (SGH). Op 28 september 2023 is met de pilot voor deze route gestart. De Tweede Kamer is hier recentelijk per brief⁵ over geïnformeerd.

Het alternatief voor ouders met complexe situaties blijft om vergoeding van aanvullende schade voor te leggen aan de CWS. De CWS maakt een precieze, individuele schadeberekening. De wachttijd voor de gedupeerden die zich bij CWS melden is lang. Om ook deze gedupeerde ouders zo snel mogelijk te helpen heeft het kabinet het noodzakelijk geacht om aanpassingen door te voeren in de structuur, samenstelling en werkwijze van de CWS, naast een opschaling. Per 1 oktober 2023 start bij de CWS een nieuwe voorzitter en een operationeel directeur. Ook worden nieuwe leden voor de CWS aangesteld. De Tweede Kamer is hier op 7 september jl. per brief⁶ over geïnformeerd.

De Regieroute Vaststellingsovereenkomst (VSO) is inmiddels ook gestart, waaraan ca. honderd ouders gaan deelnemen. In deze route vormt maatwerk op basis van het schadekader van CWS het vertrekpunt. Met de eerste tien ouders worden gesprekken gevoerd om tot een VSO te komen. De eerste twee VSO's zijn in zeer korte tijd (binnen vier weken) afgesloten.

Bezwaarafhandeling

Het kabinet spant zich in om waar mogelijk bezwaren te voorkomen en om de afhandeling van bezwaren te versnellen. Er wordt ingezet op het efficiënter inrichten van het proces, en om de organisatie op te schalen. Om bezwaren te voorkomen worden ouders tijdens de integrale beoordeling eerder meegenomen in de uitkomsten en wordt er met responsieve bezwaar behandeling gewerkt. Ook is de inzet van mediation uitgebreid.

Aanvullend zal de expertise van de BAC gerichter worden ingezet. Daarbij zal de schriftelijke reactie van de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) worden beperkt. Daarnaast werkt UHT aan opschaling en het verder professionaliseren van de organisatie. Het vinden van geschikt juridisch geschoold personeel blijft onder de huidige arbeidsmarktomstandigheden moeilijk. Dit maakt dat de prognose om de laatste bezwaren tegen de eerste toets en de integrale beoordeling eind 2026 af te handelen onder druk staat.

In de afgelopen maanden heeft een externe toets plaatsgevonden op het uitvoeringsplan om de bezwaarschriften sneller af te handelen. Dit onderzoek is vlak voor het verschijnen van deze voortgangsrapportage afgerond en als bijlage bij deze Voortgangsrapportage gevoegd. De aanbevelingen zien op de versterking van de reeds ingezette maatregelen. Om bezwaren te voorkomen en de behandeltijd te verkorten wordt geadviseerd om de behandeling nog meer vorm te geven als dienstverleningsconcept en de stappen in het proces te versimpelen. UHT gaat hier mee aan de slag. Ten aanzien van de organisatorisch ontwikkeling geeft het rapport aan dat UHT een relatief jonge organisatie is, met een stevige opdracht. Daarom is verdere verbetering nodig van de organisatorische randvoorwaarden om de bezwaarorganisatie sneller te kunnen laten groeien (structuren, werkinstructies, verandermanagement en stabiliteit in het werkproces). Het onderzoek beveelt aan om opschaling niet uitsluitend te laten plaatsvinden door individuele inhuur, maar met name

⁵ Kamerstukken II 2023–24, 31 066 tijdelijk nr. 2023–211650.

⁶ Kamerstukken II, 2023–24, 31 066, nr. 1282.

door inhuur van complete teams die zelfstandig de werkwijze kunnen professionaliseren («hybride insourcing»). UHT is direct aan de slag gegaan om deze mogelijkheid uit te werken en gaat in gesprek met mogelijke partners om dit te realiseren.

Kindregeling

De uitvoering van de kindregeling verloopt voorspoedig, waardoor grote groepen kinderen het geld dat bedoeld is als steun in de rug, op hun bankrekening hebben gekregen. Er zijn ruim 75.500 beschikkingen verstuurd en aan ruim 66.300 kinderen is het bedrag van de kindregeling inmiddels overgemaakt. Een kleine groep in een bijzondere situatie vraagt in de uitvoering extra aandacht, zoals meerderjarige kinderen die onder bewind staan, minderjarige kinderen waarvan de ouder te maken heeft met bewindvoering en kinderen die in het buitenland wonen. Een deel van hen heeft inmiddels hun beschikking ontvangen. UHT spant zich in om ook aan de overige kinderen en jongeren zo snel als mogelijk de kindregeling toe te kennen.

Ex-toeslagpartners en nabestaanden

Op 15 juli jl. is de Wet aanvullende regelingen hersteloperatie toeslagen⁷ in werking getreden, waarin wordt voorzien in compensatie en financiële tegemoetkoming voor ex-toeslagpartners en nabestaanden van overleden gedupeerden en overleden kinderen. De Tweede Kamer is op 12 juli 2023⁸ en vervolgens op 19 september 2023⁹ geïnformeerd over de uitvoeringstoets die nog nodig is voor de met het amendement Leijten gewijzigde regeling voor nabestaanden. De voorbereidingen voor de nabestaandenregeling zijn in volle gang, de geactualiseerde uitvoeringstoets wordt eind oktober 2023 verwacht, en zodra er meer bekend is over de consequenties zal dit worden gedeeld met de Tweede Kamer.

Er is een vertraging in de bouw van de benodigde IT-systemen voor de regeling voor ex-toeslagpartners. Zodoende is UHT in september 2023 handmatig gestart met het versturen van de uitnodigingsbrieven aan de eerste groep ex-toeslagpartners om zich schriftelijk aan te melden voor de regeling.

De vertraging bij de IT-systemen en de uitkomsten van de uitvoeringstoets voor de nabestaandenregeling hebben waarschijnlijk ook gevolgen voor de start van de uitvoering van de regeling voor benadeelden bij de huurtoeslag, zorgtoeslag en het kindgebonden budget (HZK-regeling). De voorbereidende werkzaamheden voor de HZK-regeling worden de komende tijd voortgezet, en zodra de uitvoeringstoets over de gewijzigde nabestaandenregeling is afgerond, zal ook een geactualiseerde planning voor HZK-regeling met de Tweede Kamer worden gedeeld.

Voortgang hersteloperatie

In de werkwijze van UHT staat de ouder centraal. De menselijke maat en persoonlijke aandacht zijn belangrijke uitgangspunten in het contact met ouders en het ouderverhaal is leidend in de beoordeling. Er hebben zich inmiddels 65.000 ouders aangemeld als mogelijke gedupeerde. Voor bijna 61.800 van hen (95%) is een eerste toets gedaan. In veruit de meeste gevallen wordt de eerste toets binnen drie maanden afgerond.

⁷ wetten.nl – Regeling – Wet aanvullende regelingen hersteloperatie toeslagen – BWBR0048413 (overheid.nl).

⁸ Kamerstukken II 2022–23, 36 352, nr. 26.

⁹ Kamerstukken II 2022–23, 36 352, nr. 28.

Voor ruim 31.200 ouders is in de eerste toets of de integrale beoordeling vastgesteld dat zij gedupeerde zijn van de problemen bij de kinderopvang-toeslag (48% van de aanmeldingen). Zij ontvangen direct € 30.000, hebben direct toegang tot brede ondersteuning door hun gemeente, hun publieke schulden worden kwijtgescholden en voor private schulden kunnen zij gebruik maken van een schuldenregeling. Hun kinderen ontvangen het bedrag uit de kindregeling als steun in de rug.

De UHT heeft ingezet op een versnelling van het aantal integrale beoordelingen. Voor de integrale beoordelingen zien we duidelijke resultaten van de versnelling; inmiddels is voor 44% van de ouders (bijna 28.600) de integrale beoordeling afgerond.

Er worden steeds meer beoordelingen afgerond van ouders waarin bij de eerste toets is gebleken dat zij gedupeerd zijn. Deze stijgende lijn is conform planning. De versnelling van de beoordeling van ouders waarvan in de eerste toets niet is gebleken dat zij gedupeerd zijn komt langzamer op gang dan beoogd. Dat betekent dat er dit jaar voor die specifieke groep minder versnelde beoordelingen kunnen worden afgerond dan in eerste instantie was voorzien. UHT ligt nog steeds op koers voor de meerjarige prognose om 57.000 integrale beoordelingen¹⁰ afgerond te hebben in het eerste kwartaal van 2025. Uitgaande van in totaal 68.000 aanmeldingen eind 2023 rond UHT voor de resterende aanmeldingen de integrale beoordeling af in 2025. Voorbehoud hierbij blijft dat de omvang van de doelgroep constant blijft en de opschaling bij UHT verder volgens schema loopt.

Ook de uitvoering van de schuldenregeling gaat voortvarend. De verwachting is dat aan het eind van dit jaar 90% van de publieke en private schulden zijn afgewikkeld voor de gedupeerden die vóór 1 september 2023 hun compensatie van € 30.000 hebben ontvangen en, voor zover het private schulden betreft – zich vóór die datum hebben gemeld bij Sociale Banken Nederland (SBN). Tot nu toe heeft bij circa 95% van de gedupeerde ouders met een publieke schuld de kwijtschelding van de schuld plaatsgevonden. Van de ouders met private schulden is 92% hiervan inmiddels afgehandeld.

Inmiddels zijn voor 729 gedupeerde ouders de zakelijke schulden volledig afgewikkeld. Bij twaalf ondernemers konden de zakelijke schulden niet volledig worden opgelost binnen de de-minimumgrens. Waar deze regel tot problemen leidde voor deze gedupeerde ondernemers is of wordt een maatwerkoplossing getroffen, zodat ook deze ouders een nieuwe start kunnen maken.

Tot slot

Het kabinet blijft zich samen met vele betrokkenen continu inzetten om ouders en kinderen te helpen een nieuwe start te maken. Dat blijft een taaie opgave. Het kabinet verwacht de komende tijd verdere stappen te zetten, zodat ouders zo snel als mogelijk weten waar zij aan toe zijn. In februari 2024 ontvangt uw Kamer de volgende Voortgangsrapportage over de maanden september tot en met december 2023.

De Staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane,
A. de Vries

¹⁰ 90% van de eerder verwachte 63.000 aanmeldingen.